

NİZAMI YARADICILIĞINDA VƏTƏN ANLAYISI VƏ VƏTƏNPƏRVƏRLİK

Büyük Azərbaycan şairi İlyas Yusif oğlu Nizami 1141-ci ildə Şərqi qapısı, Aranın anası Gonçado dünyaya gəlib, orada yaşayır, yaradı, tanınır, və dünən yasını dayışdırından sonra da elə orada dañın olub. Yeni Nizamını Gonçosiz, Azərbaycansız təsvir etmiş mümkin deyil. Nizamının yaradıcılığı fars dilində idi, bunun üçün də homin dilin poeziya dili kimi anlaşıldığı Hindistandır. Şərqi Avropanın əlkələrinədək böyük orzadı hamı onun əsərlərini oxuyur, azərbayırdı. Buna baxmayaraq, "Xəmsə" no qədar besarı olsa da, Nizami poeziyası məmən etibarılı bir o qədər Azərbaycan adəbiyyatı, ümumtərixtər təfəkkürü ilə bağlıdır. Elə şair özü da hù xüsusda deyr ki:

*"Yüz il sonra sorsan: "Bəs o hardadır?"
Har beyi səslənən: "Burda, burdadır".*

Yeni onun poeziyasına heyran olan ocnobi oxucular bu möhtəşəm dñha sanbihən hənsi xalqın mənsub olduğunu, onun vətəninin həra olduğunu, olbatto, səracıqdır. Bu zaman "Xəmsə" dili galib: "Türk milliti", "Azərbaycan", - deyəcək. Bəli, bizi Nizamini dñxa xalqlarına tənitidəqəcək doğma Azərbaycanımızı tölli etmiş oluruz.

Nizami Gonçovi əsərlərinə farsca yazan şəhərlərindən və müasirliyindən, məsələn: Firdovsi kimi dñya səhərlərindən fərqli olaraq, fars milliçəsi deyil, İranprastik on yaddır. Nizami mövzuları, təfəkkürü etibarılı bir təkirdür. O, əsərlərində bütün yaxşı nə varsa, on mühüm dəyərlərə hənsidirsə, onları türk epiteti ilə tqoqdim edir, qıvıvtı, gözlliyi, ədaləti türk timsahında təsvir edir. Lakin Nizami miliçəyi deyil, o, birləşdərək, xalqını, vətənini aşığırdı. O nə qədar dünya xalqlarına, onların mədəniyyətinə hörmət edir, o qədar dñx xalqlarına, millatino, dili-nə hörmət təlob edir. Bu töbidi:

*"Bəşərçün hər kəs yanına,
Həc kəs turş sözyləməz öz ayanına."*

Şair "Yeddi gözəl" əsərində "Sözo sitayış va nəsib" adlı hissəsində türkülüyünün bayonılımövündən, türkən əsərlərinin qəbul edilmədiyindən belə şıkat edir:

*"Monim türklüyüň Həbəstəndə almurlar,
Odu ki, monim ləzzətlər dəvəmi yemirlər."*

Nizami öz milli mənsubiyyəti ilə foxr edir. Məsələn, Nizamının nozorunda adəlatlı dövlət ideali türk dövlətidir. Yada salaq. Şairin "Sırlar xəzəni" poemasının "Sultan Səncor vo qarı" hekayəsində zələm dərgaların zülümüne maruz qalmış, hüquqları pozulmuş, haqqı tapdalanmış, leyəqəti tohqrı olunmuş qarı məşhur Səlcüs hökmdarı Sultan Səncor qarşısını kosub, atının üzüngisindən tutub, paltarının otayından yapsıb deyir:

*"Dağ kimi ucalmışdı bir zaman Türk dövləti,
Sarmışdı məmləkət adəlatlı, şəfiqli."*

*"San yıldız o yəhrəti, batı getdi o ad-sən,
Demək, san türk deyilsən, yagınca bir hindusun."*

Yeni şair özü türk olduğunu türk tədlitçilək onanısını örnək göstərmir, eyni zamanda adəlat və insan haqlarına hörmət dövlətçiliyinə toməl prinsipini sayır. Türk dövlətlərinə də təxəssən onenəyə sudlu qaldığı üçün qarının dili ilə xalqası olduğunu türk hökmdərlərindən da təlob edir.

Nizami "Xəmsə"sində xalqımızın tarixi keçmişini, mübarizə uğurlarını, müdrikliklərə düşmənə mo-

nəvi qolobo çalan qızlarını, olinin zohmoti ilə öyünon oməksevər insanlarını görür. Votoniımızın dünonini öyronur, golocuq üçün ağsaqqal tövsiyolur.

Rəsədli şairdir. "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

mosusus tituludur) İskondorun yanına golib sülh səhərli etmisi, daha sonra ona öz ordusunu nümayis etdirməsi türk sülh acizliyindən, monasız itkiyərə vol vermomak, günahsız insanların ölümüne sobob olmaq üçün razı olduğunu nümayis etdirir.

Dedi Çin xaqanı: - *Mən ey şəhəri!*

Söyündüm dönməndim, mühəmməd iğlər.

Sən dost demişəm, dostam har zəman,

Söyümdə doğrulam, mühəmməd peyman.

Görürsan, dağ kimi var matın ordum.

Cığın bir döndən hələ xoş qurxum.

Yalnız arxa duran talev var sənəd.

Şərənən kələbdir, gəyən şənəndə.

Sənən arxa dərənən kələbdir,

Sənən arxandadır bu gəy, bərəvran.

Dövrənla dövüşmək olurmuş asan.

Nizamının sülhsevərliyi insana, cahana olan cısqı-

den doğur. Şair "Xərosrov vo Şirin" əsərində yazır:

Bartı zamandan döyüş başlayan

Heç ağıllı adam sayılmaz inan.

Yəni səhər imkanı varsa, döyuş girməkdan qa-

yalıq yurdu.

Nizamının fikrinə, hər insan öz yurdunun yetir-

əsdir. Hər kəs, xüsusun da böyük intellekti sabibi-

ri keçmiş, ilə goləcək nəsil arasında bir əlaqəndiri-

ci loqdur. Bi həlqənin mühəmməliyi və nobutının

əvvəlkindən daha qüdrətli olmasının üçün isə şair "İsk-

ondorma" do belə moslahat gorur ki:

Bulud işkəmciyə su al döndən,

Verəndə bol-bal ver xıqızman.

Yəni xalqın sono qodar oləldə etdiyin, on mühüm

niyyətiyyətləri menimə, on mütəraqə addımları vəqif

əl. Çalıq ki, o baza olsasında yaratdığından da cəx mū-

koməl olunur. Elo et ki, verdiklərinə düşmənlərdən çox

olsun. Xalqın monovi sorvotin sorvat.

Nizam "İskondorma" şairi. Voton şəhərini, doğma

yurdə - el-bayaqlı başlıqlı baş qohromannı keçirdiyi

psixoloji durumu ifadə edərək ustalıq toqdim edir.

Bunu da qüdrətli şair oxucuların Votonə bağlı ol-

mağışlılığıdır. Nizam "İskondorma" şairi. Voton şəhərini, doğma

şəhərini, doğma yurduna qızdırıb.

Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.

"Şəhər xəzənəm" şairi. Məşhur "Şəhər xəzəni" şairi.